

У2
Р88

Н. Г. РУСОВА

ШЕВЧЕНКО У РЕПНІНИХ

інсценізація з життя Шевченка
на 1 дію

1947

Видання "АМЕРИКИ"

817 N. Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

**Поверніть книгу не пізніше
зазначеного терміну**

МПП. Зам. 43 - 4000 тис.

У2
P88

Н. Г. РУСОВА

ШЕВЧЕНКО У РЕПНІНИХ

інсценізація з життя Шевченка
на 1 дію

1947

Видання **HAMPTON, ONT. L8M 3G4**
544-0783
817 N. Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

M

M. T. PYSORA

ШЕРБЕНКО У ПЕТРИНИХ

ИМПЕРИЈА С. КИТИ ИМПЕРИЈА

на 1 дна

1963

DR. S. P. KLIMASKO
138 ROTHWAY AVE.
HAMILTON, ONT. L8M 3G4
544-0783

ИМПЕРИЈА С. КИТИ ИМПЕРИЈА
на 1 дна
1963

Проект костюмів і декорацій

В С Т У П

Свята в пам'ять нашого великого поета Т. Шевченка в так звані Шевченківські дні ввійшли в традицію українського життя як на Україні так і на чужині. Чи то у великій салі чи то у сільській “Просвіті”, чи то в таборах полонених, чи серед малої групи десь долею чи недолею закинутих Українців — всюди у тій чи іншій формі, в залежності від сил і спроможностей учасників, відбуваються чи відчити, чи концерти, чи діточі вистави, живі образи, чи деклямації творів Того, “ким все занялося і запалало”. Це стало такоюж традицією Українців як обходження “Днів Камоенса” у Португалії, ушановання Гете в Німеччині, Данте в Італії і других народів.

Але слід завжди відрізнити традицію від рутини або трафарету. Традиція зв'язує нас із минулим і дає тяглість в будучині. Нарід, що забуває свої традиції, своїх “славних прадідів великих”, які на протязі віків здобували для свого народу “і славу і волю”, тратить свою особистість, свою душу, свій дух, питомий лише йому, і занепадає. Навпаки рутина, або раз і назавжди застигла мода, обмежений трафарет, стримує поступ і не дає змоги поступати вперед чи то у мистецтві, чи то в науці, чи в політичній думанню.

Нажаль у нас часто плутають форму і зміст: — напр. козацька традиція полягає не у широких штанях-шараварах, не у малинових жупанах, а в тім дусі козака — войовника, лицаря, оборонця України, у тім дусі, що живе і під малиновим жупаном XVI і XVII віків і під захистною уніформою українських борців за батьківщину XX-го віку.

Нажаль і в святкуванні пам'яті Шевченка вкралася рутина, трафарет, які часто не дають змоги освітлити всесторонно, або під певним кутом зору, постать цього нашого не лише маляра й поета, але і пророка, розмах творчості якого сягав від Гонти, “що синів свяченим ріже у кривавих загравах пожеж” і до “усміх, ласка, мати і садок вишневий коло хати”, як влучно характеризує його творчість Маланюк.

Назагал “Шевченківське свято” складається із таких елементів: відчит про життя або творчість поета, деклямація його власних, або в його честь складених віршів, музичні точки, спів сольовий і хоролий. Дуже часто, нажаль, всі ці елементи цілком не получені між со-

бою ув одне ціле, підбір віршів не відповідає реферату, після високо героїчного співу, напр. "Ой Дніпре мій Дніпре" слідує "Якби мені, мамо, намисто" чи інша лірична чи жартівлива пісня. Це розбиває суцільність враження і не дає глядачам чи слухачам того духового піднесення і запалу на дальшу працю для батьківщини, що є фактично головним завданням кожного свята, яке є призначене на спогад наших великих борців чи славних історичних подій.

Наступна інсценізація, складена на основі історичних джерел, мемуарів, спогадів, листування і щоденників, подає картину із життя поета в 1840-ових роках коли він повний сил і творчости гостював у своїх приятелів князів Репніних у їх маєтку в Яготині, вбираючи від них той дух "козацького панства", як він сам висловлювався, що ці останні нащадки нашої державної провідної верстви донесли аж до середини минулого віку. Це були часи, коли вийшов перший "Кобзар" Шевченка, коли він, покінчивши студії у Академії малярства у Петербурзі, мандрував по своїй любій Україні, по "нашій не своїй землі", малюючи історичні пам'ятки, то "козацьку церкву невеличку з похиленим хрестом", то руїни Суботова, то портрети своїх високих друзів, то складаючи свої найсильніші, найгероїчніші поеми, про ту славу, "що не поляже а розкаже, хто ми, чиїх батьків діти, ким, за що закуті". Не дивно, що до нього, до його творчости потяглося і селянство зпід убогих стріх, яке відчувало в нім свою душу, душу українського народу і найліпші представники нашого панства, того "козацького панства", що пам'ятало, як колись то воно "без холопа і без пана" здобувало славу і волю для української держави, а не було під доглядом російської жандармерії. Воно відчувало в нім нового носія того духа нації, і тої традиції державности, яку воно боронило від "самовластя Москви".

Шевченко був всюди улюбленим гостем. Чи то в селянській хаті, чи то в історичнім маєтку князя Репніна. Його талант як маляра викликав подив знавців мистецтва, а коли він сам деклямував свої вірші, то присутні забували все на світі і "душі їх настроювалися на високий діяпозон", як казав Репнін. Додамо, що Шевченко мав добрий голос і чудово співав народні пісні. Ясно, що його приїзду хоч на кілька днів чекали з нетерпінням і щоб побачити його, послухати його, люди зіздилися з усіх околиць.

Інсценізація "Шевченко у Репніних" об'єднує і зводить у сценічній формі ті головні елементи "Шевченківського свята", про які згадано вище. Цей вступ може служити за пояснення глядачам, хто є ті особи, які виведені на сцені. Біографічні дані про Шевченка подано у читанні Варварою Репніною її знаного листа до швейцарського професора Ейнара, елемент деклямаційний заступлено деклямаціями Псьолівни, Капніста, Репніна і самого Шевченка, а музично-вокальна частина провадиться іншими дієвими особами, які для того введені в інсценізацію і в залежності від наявних мистецьких сил і можностей

упорядників і режисера, можуть грати більшу або меншу роль, або бути використані лише на музичні точки. Хор, яким у данім випадку не слід зловживати, а дати йому проспівати (краще за сценою) 1-2 пісні — дає фон для останньої сцени.

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Подамо описи історичних персонажів які виведено в інсценізації:

Очевидно, що з їх характеристики фізичної і психічної мають впливати їх тип, поведінка і гра. Напр. героїчно-трагічний діязон Варвари Репніної, жартівливо-кокетний (дещо комічний) Кекуатової, героїчна романтика Шевченка і епічно-героїчна кн. Репніна, це мають бути характерними вдачами цих постатей, як деякий снобізм Селецького є характерний для подібних урядових постатей його часу. Спокійна гідність Трифона і привітлива скромність Глафіри теж в стилі епохи.

1) ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

У 1840-х (1843 і 1844) роках повний сил і творчости, молодий 25-28 років. Трохи ростріпане волосся. Сорочка із широким ковніром т. зв. "байронівка" і недбало завязаний чорний шарф. Світлі спідні і довгий темний сурдут. (Див. його власноручні портрети тих часів: автопортрет зі свічкою, автопортрет із пером і др.).

2) КНЯЗЬ МИКОЛА ГРИГОРОВИЧ РЕПНІН-ВОЛКОНСЬКИЙ

Свояк останного гетьмана України Розумовського. Бувши генерал-губернатором Малоросії, вперто домагався відновлення козацтва і повернення Україні її "прав і вольностей". У своїй записці до російського уряду ("О возвращеніи малоросійських козаков в прежнее состояніе") домагався повернення прав козацьких, поділення України на полки, замість губерній введених Катериною другою.

Будучи військовим на боці Росії він приймав участь у війні з Наполеоном і в бою під Австерліцом (де Наполеон розбив Росіян, Австрійців і Німців) був ранений і дістався у полон. Наполеон оцінив його хоробрість і повернув йому на знак пошани його шаблю. Познайомившись з Наполеоном, Репнін зробився його горячим поклонником, бо надіявся, що відродивши Польщу й розбивши Росію, він поверне Україні її незалежність, права й волю. Після війни 1812 року Репніна призначено на віце-короля Саксонії, де він завдяки невсищій праці, енергії і організаторському хисту направив всі лиха за подіяні війною. Після свого віце-королювання у Саксонії повернувся на Україну в ролі Генерал-Губернатора Малоросії. І добивався прав і відродження козацтва. І за цю свою українську політику був переслідуваний російським урядом (Миколою І). У 1840-х роках доживав віку у своїм маєтку у Яготині (бувній палаті Розумовського), де був конфінований російським урядом без права виїзду. Він відразу від-

Dürst Repnin Wolchonsky

Kaiserl. Russ. General Gouverneur
von Sachsen &c.

Князь М. Репнін в молодшій віці

чув у Шевченку нову народну українську силу і ввів молодого поета у товариство того “козацького панства”, до якого належав сам і сильно спричинився до поширення його слави. Сам він впливав багато на творчість Шевченка, передавши йому, такби мовити, традиції державности України і романтики козацтва. Викупив з кріпацтва друга Шевченка, знаного артиста Щелкіна. Був меценатом українського театру.

3) КНЯЖНА ВАРВАРА МИКОЛАЇВНА РЕПНІНА

Дочка князя Репніна. Народжена 1809, померла у 1899. Велика приятелька і адораторка Шевченка, який присвятив їй поему “Тризна” і “Сліпа”. Богато спричинилася до його призначення професором Київ. універ. св. Володимира. З її листування з проф. Шарлем Ейнаром (у Швейцарії) довідуємося багато про її відношення до Шевченка, з яким її вязала не лише приятель, але і глибоке почуття. Після його арешту вона як лише могла клопоталася за нього і навіть дістала від всевладного тоді жандармського полковника гр. Орлова (шефа жандармів) суворе попередження, що дочці скомпромітованого в очах російського уряду за українство князя Репніна не слід мішатися в українські справи і клопотатися за “покараного і відданого в саудати рядового Шевченка”, щоб її не спіткала та сама доля.

Ось як характеризує її Навроцький: “це така велика, сильна і розумна душа, я думав, що таких і нема на світі. Якби хоч сота доля або хоч тисячна була таких на Україні, то не знаю що тоді булоб, тільки не та біда, що тепер”.

Жвава, горяча і розумна, вона була помічницею і адміраторкою батька. Глибоко релігійна і — за характеристикою Селецького — найбільш українофільсько наставлена з усіх членів родини Репніна. Доброта і добродійність робили її справжною захисницею селян, які звали її своєю святою.

4) МОЛОДИЙ КНЯЗЬ ВАСИЛЬ МИКОЛАЄВИЧ РЕПНІН

Брат Варвари, син кн. Репніна. Людина гуманна, добре ставився до селянства. Добрий приятель Шевченка. Захоплений українськими піснями і романтикою минулого, сам нераз співав разом із Шевченком народні пісні. (Його виведено в інсценізації лише для виконання музичних та вокальних точок). Шевченко малював портрет його, його дружини Татяни і його дітей, в Яготині.

5) ГЛАФІРА ПСЬОЛ або Псьолівна (пізнійше Дуніна-Борковська)

Сестра поетки Олександри Псьол, яка писала вірші під безпосереднім впливом Шевченка. Сама Глафіра була маляркою і виховувалася в домі кн. Репніних. Була великою адміраторкою Шевченка.

6) ГРАФ ВАСИЛЬ ОЛЕКСІЄВИЧ КАПНІСТ

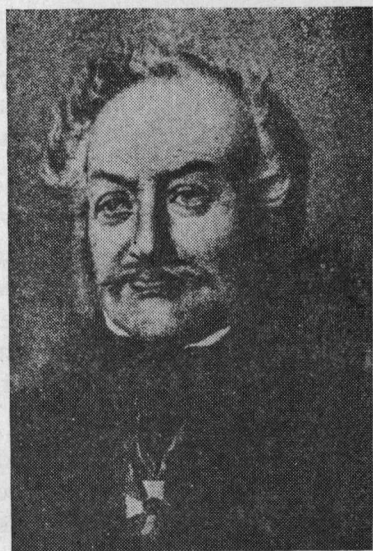
З родини заслужених миргородських полковників Капністів, з я-

Кн. Варвара Репніна
(Малюнок Шевченка)

Пані X. Портрет пензля Шевченка

Князь Микола Репнін
(Малюнок Шевченка)

Тарас Шевченко
(автопортрет)

ких Граф Василь Капніст (дід Василя Олексієвича) у 1791 р. їздив до Пруссії просити помочі і оборони для України від "тиранії російського правительства" надіючися на війну між Пруссією і Росією. Гр. Василь Олексієвич дотримувався славних традицій своєї родини, завжди ворожої до російського тиранства на Україні. Був великий приятель Репніних і перший ввів Шевченка у їх товариство.

7) ТРИФОН

Слуга-камердинер князя Репніна, що відбув з князем як його джура всі походи і був у домі на становищі старого вірного слуги. Про нього знаємо із листування Варвари Репніної. Шевченко любив його і ставився до нього не як до слуги, а як до приятеля.

8) ПЕТРО АНДРІЄВИЧ СЕЛЕЦЬКИЙ

В ті часи урядовець особливих доручень при київським генерал-губернаторі. Пізніше сам віце-губернатор київський і маршалок київської шляхти. Лишив цікаві записки, в яких оповідає про свою зустріч і знайомство із Шевченком. Знав і любив музику, був приятелем і учнем знаного музики Ліста. Сам був композитором визначних здібностей.

9) КНЯГИНЯ КЕКУАТОВА ЄЛИСАВЕТА

Родичка Лизогубів із сусідного з Яготином маєтку Сіднева. Один з найкращих творів Шевченка як маляра є її портрет. Була гарна, світська пані з ліпшого укр. товариства.

10) МОЛОДА КНЯГИНЯ ТАТЯНА РЕПНІНА

Жінка сина кн. Репніна. Мала чуле серце і походила з українського роду. Шевченко намалював її портрет, а також її дітей. (Введено до інсценізації для виконання музичних чи вокальних точок).

11) МАДАМ РЕКОРДОН (Французжанка)

Гувернантка Варвари, що доживала свій вік у родині Репніних (введено в інсценізацію чи то для акомпаніаменту чи для музичних точок).

Княгиня Кекуатова (Малюнок Шевченка)

Вечір в Яготині

ДРАМАТИЧНА ІНСЦЕНІЗАЦІЯ НАТАЛІЇ Г. РУСОВОЇ

(Шевченко в гостях у кн. Репніна в його історичнім маєтку на Полтавщині, в 1840-их роках)

ДІЄВІ ОСОБИ:

Варвара Миколаївна Репніна — 35 р.
Глафіра Псьолівна — 26 р.
Княгиня Кекуатова — 35 р.
Молода княгиня Репніна, — (п'яністка, або декляматорка, чи співачка)
Олександра Псьолівна*) — співачка, скрипачка, декляматорка)
Мадам Рекордон*) — (п'яністка акомпаніаторка)
Тарас Григорович Шевченко — 30 р.
Князь Репнін — батько Варвари, 60 р.
Граф Капніст — біля 50 р.
Камердинер Трифон — 50 р.
Молодий князь Репнін — співак
Селецький — (співак або п'яніст)

Дія відбувається у 1840-ових роках в маєтку князів Репніних, у Яготині у вітальні.

На сцені праворуч стіл заставлений для чаю і ліворуч п'яніно або рояль. На стінах портрети і килими. Костюми і меблі часів Бідермєра.

Я В А І.

Глафіра й Трифон

(Глафіра сидить коло чайного столу. Трифон приготує стіл до чаю).

ГЛАФІРА: Ну що, приїхали вже наші?

ТРИФОН: Ні, Глафіро Івановно, ще й досі немає ні нашого молодого князя ні Тараса Григоровича Шевченка.

ГЛАФ.: А чиїж то коні відводили від ганку?

ТРИФ.: Так цеж їх ясність граф Капніст, що перед вечором прибули з Полтави.

ГЛАФ.: А Петро Андрієвич певно не встигнуть приїхати сьогодні з Києва, а як і прибудуть, то дуже пізно.

---

*) Ці особи введено в інсценізацію лише в разі більшої музичної програми і з'являються лише в кінці. Якщо музичних точок є менше то ці особи не фігурують в інсценізації.

ТРИФ.: Будьте спокійні, Глафіро Івановно, вони встигнуть до нас ще й нині, бо вранці від них було отримано листа із Сіднева. Вони ще вчора туди прибули. Чоловік, який від Лизогубів листа привозив, казав, що Олександр Андрієвич дуже до нас поспішають, щоб з Тарасом Григоровичем Шевченком побачитися.

ГЛАФ.: Так його всі, всі хочуть бачити, все наше панство прагне знайомства з ним тепер, а ще недавно ніхто, крім найшляхотніших одиниць, не звертав уваги на його страждання.

ТРИФ.: Так, Глафіро Івановно, воно від Бога. — Великому духові — великі страждання.

ГЛАФ.: Але страшна шкода, що ця надзвичайна і талановита людина мусить тепер, завдяки загальній пошані до нього і його великого генія, марнувати стільки часу серед того оточення, для якого він ще недавно був лише кріпаком, простим, звичайним рабом, самим бідним сином свого краю.

ТРИФ.: Ваша правда, Глафіро Івановно, колиб Тарас Григорович поменше проводили свого часу у Закревських або Лизогубів, воно булоб для них самих краще. А то за їх товариськими бенкетами час марно йде. Ось і тепер в останній раз як у нас були, то після чаю, як стали всі розходитися по покоях, то Закревський і їх ясність наш молодий князь затягли до себе у флігель Тараса Григоровича і чисто всю ніч там пробенкетували. І доктор Фішер з ними були, хоч вони нібито і забороняють нашим панам за багато в себе приймати, бо кажуть, що може бути погано, нездорово значить.

ГЛАФ.: Так одного французького вина кільканадцять пляшок із бутетної відпустили.

ТРИФ.: А горілки скільки ще з собою Закревські з власного заводу привезли!

ГЛАФ.: Хочби на цей раз у Закревських в Андрієвці не загулялись.

ТРИФ.: Чогож то, приїдуть. Вернуться. Їх ясність, молода княгиня Татьяна Павловна сьогодні до чоловіка свого з верхівцем листа до Андрієвких відправили, щоб обовязково сьогодні вечором молодий князь повернувся. Приїдуть.

ГЛАФ.: Чи вже розпорядження дали, аби приготовано покій Шевченку?

ТРИФ.: Так, у флігелі прибрано кутню хату. Їх ясність княгиня Варвара Миколаївна звелили убрати все, гарненько прикрасити все і квіти на столі поставили самі.

ГЛАФ.: А чи уряджено робітню для малювання?

ТРИФ.: Усе чисто готово. Всі нескінчені образи Тараса Григоровича порозставлено. Пензлі, фарби і все чисто розложено так, що як Шевченко приїдуть то можуть хоч зараз за працю сідати і малювати.

ГЛАФ.: А як він гарно малює! Це великий справжній мистець.

ТРИФ.: Гарно то гарно, а клопоту з того має скількø!

ГЛАФ.: Але коли він тримає пензель в руці, він все забуває, цілком віддається праці і зовсім тоді ні на що не звертає уваги.

ТРИФ.: Та якже не звертати уваги, коли весь час їм перешкоджають. То їх ясність Татяна Павловна утомилися позувати, то діти хочуть побігати і відпочити, або зовсім не хочять тихо сидіти. Їх ясність Варвара Миколаївна весь час мусять їх розважати та дивитися, щоб вони нічого в майстерні не перешкождали. А ось з їх ясністю княгинею Кекуатовою буде їм морока.

ГЛАФ.: Правда, Тарас Григорович мусять цими днями почати малювати образ княгині.

ТРИФ.: Ну, і намучатьсяж вони з нею.

ГЛАФ.: Але княгиня така гарна, має таку чудесну сукню для портрету. Тарас Григорович, як маляр, мусить бути захоплений.

ТРИФ.: Може й захоплений, але чи буде задоволений — невідомо, бо з їх ясністю дуже тяжко. Всіх чисто дівчат наших з дому і флігелів позганяли зі своїми "робронами". По шість разів вони їх сукні перепрасовувати наказували і все їм не догодили.

ГЛАФ.: Бо Тарас Григорович має малювати княгиню в білій сукні з волянами, в чудовій шалі, у всіх її перлах і з прегарними білими квітами в зачісці.

ТРИФ.: А з буклями, то спаси, Боже. Ніяк не міг їх зачесати до смаку княгині наш мосьє, а вінже в Парижі учений. Їх ясність завжди ним дуже задоволені були, а Татяна Павловна кажуть, що і в Петербурзі такого цирульника немає, як наш мосьє.

ГЛАФ.: Алеж у княгині Кекуатові таке прегарне, зовсім золоте волосся, такі чудові кучері. Вона така гарна, що лише пензель Шевченка в стані передати на полотні всю її красу.

ТРИФ.: Так то воно так, але всеодно роки минуть і нічого з тої краси не лишиться, а характер їх ясности спортиться, бо вже й тепер вони, як то кажуть, капризні.

ГЛАФ.: Так, але полотно з образом княгині лишиться на завжди і завжди портрет княгині Кекуатові буде нагадувати про неї в сьйві слави Шевченка, як чудовий відбиток його прекрасного таланту.

ТРИФ.: А поки їх світлість княгиня Кекуатова ніяк не можуть надивитися на власний відбиток у дзеркалі. Вони нині всі чисто дзеркала продивилися! Прямо, як в них ще діри не поробилися!

ГЛАФ.: Це нічого, Трифоне, гарна жінка мусить бути завжди доброю окрасою.

ТРИФ.: А якаж вона прикраса, коли всім чисто завдає клопоту. Ні, Глафіро Івановно, їх ясність княгиня Кекуатова мають занад-

то капризну гуморію...

ГЛАФ.: (встає зі стільця). А вже не рано. Не можемо більше чекати. Піди, Трифоне, доложи їх ясности, що я прошу до чаю, а потім скажи в буфетній, щоб поставили й малого срібного самовара на випадок якби наші гості дуже спізнилися.

ТРИФ.: (іде за двері і вертається) — Вас шукає Варвара Миколаївна і зараз сюди ідуть. (виходить).

Я В А І І

Глафіра й Варвара Репніна

ВАРВАРА: Глафіро, я шукаю тебе по цілісенському дому. Я обов'язково мушу тобі прочитати листа, якого я написала до професора Ейнара до Швейцарії.

ГЛАФ.: Ти, розуміється, пишеш йому про Шевченка?

ВАРВ.: Так. Слухай, Глафіро, я мушу тобі прочитати ці думки, що я їх написала в цьому листі про все, що так мучить мене і хвилює.

ГЛАФ.: Але професор Ейнар напевно заспокоїть твої хвилювання.

ВАРВ.: Слухай, Глафіро, я починаю з самої пригоди нашого знайомства: (читає лист)

“Шановний і дорогий професоре:

Раз у минулому році, в липні, я вийшла до парку з мамою. Була правдоподібно шоста година. Мама була вбрана в своєму великому капелюсі з “абажуром”, як завжди. Я не дивилася на небо і тому не примітила, що там діялося. Ми не пройшли і сто кроків, як зустріли графа Капніста з якоюсь незнайомою мені людиною. Капніст нам говорить: — “Збирається велика громоваця, подивіться на небо”. Дійсно великі хмари, здавалося, готові були зірватися над нашими головами. Однак мама не здавалася. “Може ми ще встигнемо обійти луку” — сказала вона. Поки ми розмовляли, зірвалася страшна буря, схопився вітер і пішов дощ. Капніст схопив маму під руку і почав бігти з нею. Я хоробро йшла за ними додому кроком, а незнайомий остався в парку.

Я не можу Вам передати, дорогий вчителю, моє власне вражіння від незнайомця, таксамо як не можу передати силу і велич того погляду, котрим зустрів він бурю і провів мене. Коли ми дійшли додому і піднялися на терасу, Капніст знов повернувся до парку і побіг, не дивлячися на страшну зливу, за своїм знайомим...

Я піднялася на мамин балкон і під торохкотіння бурі, шаління вітру, в яскравім світлі блискавиць побачила, як вони верталися додому наскрізь мокрі. Над чолом незнайомця вітер буйно розмахав волосся, а його великий чорний шарф віяв над ним як чорне крило. Я бачила як він зупинився перед терасою і як наш дорогий і любий Капніст взяв його під руку і звів по сходах на терасу. Граф Капніст, що гостював тоді у нас і жив в однім

із численних наших флігелів, повів гостя до себе і лише після того попросив дозволу привести свого знайомого до великої залі подивитися на образи, котрих, як Ви знаєте, в нашому історичному палаці є велика кількість. Дозвіл, розуміється, дано і я тоді довідалася від любого Капніста, що цей незнайомий є артист, маляр і поет. При чому навіть більше поет ніж маляр, і що звуть його — Шевченко.

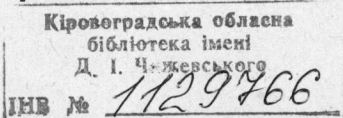
Запам'ятайте це ім'я, дорогий вчителю, воно належить до мого зоряного неба, до проміння вогневого янгола нашого краю і мого народу. Запам'ятайте це все, дорогий вчителю і дораднику моїх найтаємніших думок.

Коли Шевченко пішов, Капніст зі своїм чарівним виразом взявся оповідати нам про Шевченка, про його оригінальність, його поетичний таланти, про його великий поетичний геній, про те, що він поет навіть в своїх поглядах і зовнішніх рухах. Ось що розповідав нам Капніст про його життя: — Капніст чомусь воліє за його родинне місце Чигирин, (хоч в дійсності поет родився в селі Моринцях, Звенигородського повіту), Чигирин, що грав визначну ролу в історії України і був столицею Богдана Хмельницького, одного з великих гетьманів і героїв України. Тарас Григорович Шевченко народився в бідній селянській хаті. Цей початок, дорогий вчителю, дуже добре підходить до біографії великого поета. Але та селянська хата не була подібна до хати кантона Во у вашій щасливій і любій Швейцарії. І той селянин, котрому його жінка вродила сина, не був Вашим Кошаром. Це був бідний кріпак...

Ви, дорогий вчителю, шляхетний сину вільної країни, ледви чи можете зрозуміти весь страшний зміст цього слова. Цей хлопчик, Тарас, цей син кріпака і сам з перших часів свого життя кріпак, і є геніяльний поет Шевченко, той гість, якого змочив дощ у нас в Яготині. О дорогий вчителю, жадне перо не здатне змалювати протилежність цих двох слів, (таких страшних): Шевченко — великий геній нашої землі, пророк, велетень України і — Шевченко-кріпак. . . . О жах! О, Господи! Де ще так потрібні люди як у нас. Де так потрібна віра, надія, переконання, відданість, само-офіра, боротьба і любов — героїчна і висока любов до вітчизни, як не у нас? Щоб все це зносити з любов'ю до Бога і терплючи та борючися іти до єдиної нашої мети — до кращого майбутнього нашого нещасливого краю...

ГЛАФ.: Варет! Сюди ідуть. Це княгиня Кекуатова.

ВАРВ.: (ховає лист). Добре, Глафіро, я дочитаю тобі лист іншим разом.

Глафіра, Варвара, Кекуатова (входить)

КЕКУАТОВА: Варет! Глафіра! Mais vous M'avez abandonne, c'est affreux! Я шукала вас, щоб запитати як випадає мій туалет і весь ансамбль, коли Трифон сказав мені, що ви обидві в салі.

ВАРВАРА: Дорога княгине, Ви виглядаєте цілком добре, Ви чудово випадаєте! Але як Ваша мігрень?

КЕК.: Ах, мене страшенно втомило готування мого туалету, а мої камеристки дійсно довели мене до страшної болі голови. Ах, c'est affreux! Elles sont si stupides toutes ces дівчата!

ГЛАФ.: Але чим Ви були так занепокоєні, княгине?

КЕК.: Розумієте, вони зовсім, зовсім зіпсували мені волани сукні, ось подивіться! Замість того, щоб стояти au vent d'amour вони просто стирчать на всі боки! Я страшенно, страшенно незадоволена і дійсно цілком зденероввана (стомлено сідає на фотель і обвівається віялом).

ВАРВ.: Але дорога Лізі, запевняю Вас, що Ви чудово виглядаєте, а особливо Ваша зачіска, яка сьогодні надзвичайно вдалася.

КЕК.: Vous trouvez? Chere amie? Ох! Як куафер мучив мене, більше двох годин! Quel monstre!

ВАРВ.: Бідна княгиня! Але мусите признати, що наслідки цілком задовольняючі, Ви лише подивіться на себе в дзеркало.

КЕК.: (дивиться в дзеркало) А деж всі? (вередливо). Трифон казав мені, що всі зібрались і чекають мене. Я поспішила, гадала, що спізнюсь, навіть аграфа наспіх приколола, але бачу, що нікого нема!

ГЛАФ.: Василь Миколаєвич і Тарас Григорович ще не приїхали, але князь і Василь Олександрович зараз прийдуть.

КЕК.: (стурбовано) Як наших ще нема, ще не приїхали? Ах, mon Dieux!

ВАРВ.: Не турбуйтеся, братова казала мені, що вона ще вранці післала Василю листа, щоб він конче приїхав.

КЕК.: C'est tres ennueux! Я зовсім почуваю себе збентеженою! Ах, мої бідні нерви! Я стілько перемучилася, щоб дати Шевченку un coup d'oeil, так готувалася показатися йому в тому вигляді, в яким я волю йому позувати і раптом він не приїде. Ах! (пересідає до столу).

ГЛАФ.: Я певна, дорога княгине, що вони незабаром прийдуть і прошу Вас не хвилюватися. Ви дозволите налляти Вам чаю? Може з молоком, або з варенням? (господарить коло столу).

КЕК.: Ах! Я зовсім не знаю що зі мною робиться! Я страшенно, страшенно зденероввана, я почуваю себе близькою до непритомности... (нервово обвівається віялом).

ВАРВ.: (сідає до столу) (заспокоюючо) Ви знаєте, Лізі, що Шевчен-

ко має читати нам сьогодні свої останні твори і одну зовсім нову чудову поему.

КЕК.: (жваво) Так? Яку? Я так мрію про те, що Шевченко напише мені чудового вірша до мого альбому, на тій самій сторінці, де мені вже присвятив вірша Лямартин.

ВАРВ.: Так! княгине, місце Шевченка дійсно є поруч найбільших поетів наших часів, Байрона, Лямартина... А ось ідуть пала і граф Капніст...

Я В А І V

Варвара, Глафіра, Кекуатова, Репнін і Капніст (входять і вітаються)

РЕП.: (робить загальний поклін). Медам! (цілує руку Кекуатовій).
Княгине!

КАПН.: (цілує руку Кекуат.) Ваша мігрень, княгине?

КЕК.: Ах, дякую, мені ліпше, тільки я почуваю себе страшенно втомленою і весь час мені крутиться голова.

РЕП.: Але ви чудово виглядаєте, княгине!

КАПН.: Як завжди чудово!

КЕК.: *Vous, vous plaisantez, c'est charmant!* (грає віялом).

КАПН.: О ні, княгине, хіба може не бути чарівною найліпша з Сідневських муз?

РЕПН.: (цілує руку Глафірі і Варварі) Варет, мама не вийде до чаю!

ВАРВ.: Я не знаю, з мамою весь час була Таня, вони певно зараз придуть.

РЕПН.: (сідає біля Варвари, Капніст сідає біля Кекуатові). А наших все немає, щось не чути коней.

КЕК.: (вередливо). Вони певно спізняться. Князю! Ви нас цілком забуваєте у Вашій бібліотеці. Все з Вашими книжками. Ви сьогодні зовсім не сходили до вітальні княгині. А ми Вас чекали.

РЕПН.: Ні, дорога княгине, я не над книжками сидів, а над спогадами старими. Я читав Василю Олександровичу деякі уривки з моїх життєвих спогадів, а потім ми дещо згадували разом. Були часи . . . Київ . . . українські справи . . . Рим . . . Париж . . . Походи . . . Мое віцекоролювання в Саксонії...

КЕК.: Ах, князю, яка шкода, що без нас! Я так люблю Вас слухати, особливо Ваші спогади про Наполеона і Ваші гетьманські пляни.

РЕПН.: Я кінчав сьогодні частину моїх спогадів, де йде мова про мій намір відродити козацтво на Україні. Я згадував Глухів, Полтаву, Київ і ті події.

ВАРВ.: (захоплюючись). О, ті події! Те страшне захоплення, яке володіло всім нашим краєм, коли козацтво відчуло в Вашій особі, папа, свого проводиря, а в Ваших прагненнях свої найтаємніші бажання. Це стремління відродити нашу державну традицію, силу, романтику козацтва, славу... Нашу минулу державну славу.

КАПН.: Тоді, княжно, тоді всі ми покладали найсвятіші наші надії і бажання на особу Вашого батька, дорога Варваро Миколаївно.

РЕПН.: Дійсно, тоді країна в числі найліпших і найшляхотніших своїх синів одразу зрозуміла мій намір відродити козацтво і відкликнулася на нього всім благородним розмахом своєї стихії. Як дивно наша Україна і серед шляхти і серед козаків відчула можливість воскресити стародавні права і вольности і як відкликнулася на мій намір поділити Україну на полки, відродити гетьманство. . . . О, то був добрий час! (встає і ходить по сцені).

КАПН.: Так, гарні були часи. Добре ми за здоровля Наполеона пили. Ось мойому родичеві за такий тост аж у Сибір довелося попастися. Не веселий і не короткий був то вояж. За то весело за Наполеона пили і царя Миколу нашим Товариством дуже злостили.

РЕПН.: (спиняється). Так, то був надзвичайний момент, котрий не змогла використати українська висока мрія.

КАПН.: (встає і підходить до Репн.) Дуже шкода, що так швидко закотилася зірка Наполеона, бо відродивши Польщу, він мав на думці оживити й Україну. Це була цілком можлива комбінація.

РЕПН.: (спирається на піано). Грунтовна помилка Наполеона це була дорога на Смоленськ взята ним перед зимою. Можливо, що колиб імператор пішов на Україну, то вся війна 1812-го року могла закінчитися інакше. Пізніше сам Наполеон казав своїм маршалам, що причина невдачі є невчасність взятого напрямку на північ.

КЕК.: Я пригадую, в спогадах Коленкура говориться, що Наполеон думав знайти в Вас нового Мазепу, князю. (захоплено). *Comme c'est beau!*

КАПН.: (підходить до Кек.) Тоді в Парижі на українського гетьмана прочили Мюрата, блискучого короля неаполітанського, знаменитого "Палагалло". Це був надзвичайно хоробрий маршал.

РЕПН.: Так, король Мюрат — це був хоробрий солдат, підбитий великим авантюристом.

КЕК.: Князю, Ви здається добре знали короля неаполітанського?

РЕПН.: Княгинє, я зустрічав його в Парижі, а також під Австерліцом, де він наступав на наше крило, а його кіннота, під його власним проводом, атакувала мою головну батарею. Ми тоді зустрілися з ним в кіннім бою.

КЕК.: Це тоді, коли Ви були ранені, князю. Ах! (патетично) Ви були справжнім героєм достойним лаврового вінця з рук богині!

РЕПН.: Тоді я мав нагоду пізнати також і імператора. Наполеон вмів цінити і шанувати відвагу і військову вартість своїх противників у чеснім бою. Він сам повернув мені мою зброю і відпустив з полону.

ВАРВ.: (захоплено) І дозволив мамі прийхати доглядати Вас хорого і слабого до Мельку над Дунаєм.

КАПН.: (сідає) Але признайтесь, князю, що з того часу, а особливо після Вашого послування в Парижі та при Вестфальським дворі

Ви стали особливо горячим прихильником генія Наполеона?

РЕПН.: (сідає) О, так! Я відчував загально, стихійний напрямок духа імператора, оскільки він міг торкатися державного існування України. Король Жером Вестфальський в Римі потім, з часи нашого спільного перебування там, часто балакав зі мною на цю тему.

КАПН.: Король Жером, хоч і був рідним братом Наполеона, але зовсім не мав ані рисочки близької до імператора. Але з часом став пишатися, що дістав у спадщину лисину Наполеона!

КЕК: (сміється) Ах, *c'est charmant! C'est deliceux!*

КАПН.: Але, дорога княгине, мати лисину Наполеона не значить мати його голову!

КЕК.: Ah! quel moqueur vous etes! *Vraiment incorrigible moqueur mon chere conte!*

КАПН.: Княгине, я щасливий викликати усміх на вашім чарівнім обличчі. Ви нині, кажуть, змучені? Кажуть *que vous avez livre une vrai-bataille, une bataille pour votre elegance, d'ailleurs brillamment reucit sur tous les fronts des fleurs et des dentelles!*

КЕК.: (злегка вдаряючи Капн. віялом) Ах, лишть графе, ваші *plaisanteries!* Я хочу слухати далі оповідання князя. *Chere prince*, розкажіть нам про ті часи, коли ходили чутки по Україні, що Вас проголосять Гетьманом нашого краю!

ВАРВ.: Правда, папа, в ті часи Ви були дійсно популярні серед усіх кол населення, а особливо на Гетьманщині і серед козацтва, серед козацьких полків, які Ви мали формувати.

КАПН.: Пам'ятаєте, як в час обізду краю юрба козаків, піддавшись загальному ентузіязмові, випрягла коней з Вашої карети, Микола Григоровичу, і везла її на собі кілька миль з радісними вигуками. Вони відчували в Вашій особі проводаря, що мав їх вести до кращої долі!

РЕПН.: Так, мені дорогі згадки про ті часи, про ту велику любов, з котрою були звернені до мене серця козацьких мас . . . (роздумуючи). Вони зрозуміли і добре оцінили моє щире відношення до їх інтересів, до інтересів нашого краю, що не може жити без слави, без козацької волі.

ВАРВ.: (нервово схоплюючись). Але цар Микола, цей страшний чоловік камяного серця, не міг зрозуміти висококультурних і лицарських Ваших вчинків. Він хотів все, все притиснути своїм тяжким п'ястуком. Тепер я навіть з жахом згадую, що знайшлися люди готові очернити Вас, папа, звернути на зле Ваше велике діло для України.

РЕПН.: Дорога Варет, це все давно минуло. Не слід обвинувачувати других у наших власних невдачах. Це все діла давних часів, а в свій час мені не вдалося здійснити, перевести в життя мій намір

віродити козацтво. Але це з Божої волі зробить хтось інший.

КАПН.: Але хтож на далі, хто буде продовжувати Ваше діло, князю? То були часи за які довелося Миколі Григоровичу так жорстоко расплатитися. (сумно покивує головою).

Хто поведе наш нарід до його славного призначення? Хто буде тим, що звяже наше славне минуле з сучасним і намітить дорогу на будуче? Хто цей інший з Божої ласки!?

ВАРВ: (голосно і спокійно) — Шевченко!

РЕПН.: Так, Варет, ти добре відчула це відразу! Це він, наш великий поет, створить той звязок між старою козацькою шляхтою і новими народними силами, які він пробудить своїм вогненным словом.

КАПН.: Так, Шевченко дасть той новий дороговказ, який буде довго освітлювати шлях нашого народу до його славної будуччини! (встає, підходить до п'яніна і бере книгу). Ось вона, велика книга нашого народу! (читає). "Кобзар" видання 1840-го року. Велика ця книга, а через сто років вона стане "книгою биття" українського народу!

ВАРВ.: О так, вона буде святим евангелієм нашого краю!

КАПН.: (виходить на авансцену) (перегортає сторінки). Послухайте, князю, як цей бувший кріпак, як цей поет, цей геній — кость від кости і кров від крові син свого народу віддає Ваші шляхотні думки і мрії: — (деклямує: "Гетьмани..."). (Всі уважно слухають деклямацію). (після деклямації павза).

РЕПН.: (встає і підходить до Капн.) Так, в цій книзі криється великий заповіт — державний, традиційний заповіт. Ідея права і порядку нашого народу. В цьому розподілі на героїку козацтва і лірику хліборобства відчула Шевченкова муза ту велику правду, яку відвічно ховала в собі наша державна дійсність. Він, Шевченко, цей син нашого народу, відчув цей відвічний розподіл на козаків і гречкосіїв і в своїй творчості дав синтезу для тих, що нашу землю обробляли і тих, що для неї славу здобували.

КАПН.: Так, дорогий Миколо Григоровичу, я знаю що ви великий прихильник того історичного українського ладу, що треває від князівського періоду і від славного гетьмана Хмельницького, що традиційно існує в нашій народі і завжди відновляється, як тільки наш нарід скидає чуже панування, чужі кайдани.

РЕПН.: Так, так . . . (бере з рук Капніста книгу, роздумчиво). Але мені вже личить головню молитися за Україну так як старому Палю . . . (розгортає книгу і деклямує цілу поему або звязані уривки)

"У Києві на Подолі було колись . . .

І за Україну молитись Семен Палій пошкандибав..."

(павза, кладе книгу на піано і сідає до столу).

ВАРВ.: (схвильовано): Ах, папа! З яким чуттям Ви читаете цю поему!

ТРИФОН: (входить і докладає): Їх світлість молодий князь Василь Миколаевич і Тарас Григорович Шевченко прибули з Андріївки.

Я В А В

Момент загального напруження. Репнін, сидючи, всім тілом повертається до дверей. Варвара нервовим рухом встає і раптом спиняється. Глафіра встає ізза самовару. Кекуатова поправляє складки сукні. Трифон лишається коло дверей, потім присуває прибувшим стільці. Входять молодий (син) Репнін і Шевченко.

МОЛ. РЕПНІН: Вітаємо рідні пенати.

ШЕВЧЕНКО: З добрим вечором і щирим привітом.

МОЛ. РЕПН.: (підходить до Репніна і стискає йому руку). Бонжур, папа.

ШЕВЧ.: (стискає руку Репніну). Доброго здоровля, князю.

МОЛ. РЕПН.: (цілує руку Кекуатовій). Княгинє, для Вас привіт із Андріївки і докори, докори і щєраз докори, що Ви минули Андріївку, їдучи до нас.

КЕК.: Але була така погана погода, зовсім розмитий шлях, а на місткові перед вїздом до Андріївки завжди так страшенно трясє карету.

МОЛ. РЕПН.: Але ми пили Ваше здоровля, княгинє, як за одну з прикрас нашого повіту.

ШЕВЧ.: Як за одну з муз і Сїднєвських богинь. (цілує їй руку).

МОЛ. РЕПН. (цілує руку Глафірі). А ми з Андріївки всі вже після пізнього обїду. Так, що як Ваша ласка то почастьуйте нас чайком. (цілує руку Варварі). Варет, а де Таня?

ВАРВ.: Вона у мамі, я зараз піду за нею. (встає і затримується)...

ШЕВЧ.: Вам, Глафіро Івановно, буде від всіх нас велика подяка за добру шклянку чаю. Дуже горяче повітря в степу і такий сухий вітер. (цілує руку Глафірі і звертається до Варвари). Вам, дорогий друже, найшляхетнійша Варваро Миколаївно, привіз я свою останню поему, що навїяли мені Ваші щирі і високі слова. (цілує їй руку).

ВАРВ.: (стискаючи обома руками руку Шевченка). Це Господь післав Вам проміння свого чистого натхнення. Я зараз повернуся. (виходить стурбована і зворушена).

(всі сїдають за стіл, Глафіра наливає чай, Шевченко коло Репн.)

КЕК.: Ми всі з таким нетерпінням чекали Вас, Тарасе Григоровичу, так мріємо послухати Ваші нові поеми.

ШЕВЧ.: Велика це для мене честь і радїсно нею пишаюся, але боюся, щоби сумний спів моїх рядків не засмутив ваше щасливе товариство...

РЕПН.: Добрі думки, Тарасе Григоровичу, ніколи не смутьять високого ума і щасливого гумору, а Ваші думки до того ще й корисні думки.

ШЕВЧ.: Ось у Закревських дуже мене в оборот взяли. Спочатку хвалили, а потім так гостро критикувати зачали, що аж до рання і пересиділи. Особливо пан Лукасевич на мене накидався за мою власну передачу народних мотивів. А брат Ваш (звертаючися до Капніста)... Іван Василевич то зі славної пам'яті батька Вашого почавши, літературу перебрав і зі мною годився і до моїх віршеплетів із щирістю поставився.

КАПН.: Про що саме була розмова?

РЕПН.: А що саме читали?

ШЕВЧ.: Деякі уривки з "Катерини", що я власне перероблював, де-що з "Тризни" передивились і нові річі читали.

РЕПН.: Цікаво буде, дуже цікаво Вас послухати, наш добрий друже.

ШЕВЧ.: А я так тішуся Вашими шляхетними і освіченими думками.

КЕК.: (капризуючи) Але швидче, швидче будемо читати. Я з такою нетерпеливістю чекаю. Я так люблю Ваші вірші, Тарасе Григоровичу.

ШЕВЧ.: Але, княгине, яка ви сьогодні прекрасна. Які гарні м'яккі фарби Вашого вбрання. І які чудові легкі і прозорі тіні лягають на чоло і плечі від Ваших кучерів.

КЕК.: (встає і переходить перед Шевченка) Тарасе Григоровичу, я одягалася для Вас сьогодні, аби заохотити Ваш пензель до праці... (кокетуючи). Чи Ви задоволені?

ШЕВЧ.: Я захоплений, княгине, готовий зараз сісти за палітру.

КЕК.: Ні, ні! Зараз я наказую Вам взятися за ліру, мій поете.

ШЕВЧ.: (жартівливо беручися за серце). Ось вона, моя ліра... Що терпить і виливає мою думку... (шукаючи в кишнях). А зшиток певне залишився в моїй свитці, в якій я приїхав.

КЕК.: Трифоне!... (входить Трифон).

РЕПН.: Я зараз скажу Трифонові принести.

ТРИФОН: Ваша ясність?

РЕПН.: Трифоне, піди до флігелю і принеси накидку Тараса Григоровича, та подивився де там зшитки, або в кишнях, або на столі.

ШЕВЧ.: Стій, Трифоне, ходім, брате, разом. Там розберемо, що можна підібрати на сьогоднішній вечір... (встає ізза столу)... бо дійсно написав силу. (Трифон і Шевченко виходять в одні двері. В другі входять Варвара і молода Репніна. Мужчини встають ізза столу і вітаються з мол. Репніною).

ВАРВ.: (стурбована). А деж Тарас Григорович?

ГЛАФ.: Пішов за зшитками у флігель. Зараз повернеться.

МОЛ. РЕПНІНА: От і добре. Бо я приготувала Тарасу Григоровичу сюрприз. Я вивчила на пам'ять його новий вірш. Швидше, поки його нема, послухайте мою деклямацію і дайте ваші поради щодо експресії. (деклямує):

"Село і серце відпочине...
Село на нашій Україні..."

(При кінці деклямації на авансцені Глафіра і Варвара говорять між собою).

ВАРВ.: Глафіро, у мене так бється серце, така шалена радість в душі, така горяча вдячність до Бога за те, що Тарасу Григоровичу було післано Господом стільки творчого проміння, стільки святого надхнення в ці останні дні, коли я так турбувалася, так пристрасно молилася за нього, так горяче просила йому ласки у Господа.

ГЛАФ.: Заспокійся Варет, він зараз прийде. Я така рада, що він повернувся таким бадьорим, щасливим, з таким гордим і незасмученим чолом. Певне ми даремно хвилювалися за нього та його товаришування зі Закревськими.

ВАРВ.: (оглядаючися на двері). Ах, ось і він! . . . (входить Шевченко)

ШЕВЧ.: (спокійно). Ось тепер можна і почати. . . . (бере стілець, сідає трохи віддаль від столу на авансцені, перегортає папери).
Дозвольте прочитати Вам деякі уривки з моєї поеми "Гайдамаки"?

ВСІ: Просимо, просимо, слухаємо, читайте.

ШЕВЧ.: (деклямує уривок або два з "Гайдамаків". Захоплюється і встає).

"Кругом святого Чигирина
Сторожа стане з того світу . . .
Молітесь братія, молітесь."

(підчас читання всі слухають, глибоко задумані, жінки витирають час від часу хустками сльози. Після читання павза).

РЕПН.: (встає й широко обнімає Шевченка). Дякую, дякую, Вам дорогий друже. (тисне руку Шевченку). Дякую, дорогий Тарасе Григоровичу, за те, що Вашими прекрасними віршами настроюєте душі наші на високий діяпазон, кличете до героїки і боротьби. Дай, Боже, Вам успіху. Ви наділені більш ніж талантом. Нехай Ваш геній пробуджує наш великий народ.

ШЕВЧ.: Дай, Боже, князю, велике Вам спасибі за Ваше добре слово. Таких людей як Ви я глибоко шаную і широко люблю. Дай, Боже, щоб доля нашого народу була в таких шляхетних руках як Ваші.

КАПН.: (зворушено). О, дорогий Тарасе Григоровичу, знайте, що за цей початок Україна заплатить Вам невмирущою славою.

ШЕВЧ.: (захоплено). Збудити Україну і кинути на всі шляхи нові слова, що визволять нас з неволі і по тяжких жертвах поведуть нас в майбутне з перемогою волі і порядку. Дай Боже!

КАПН.: Так, Тарасе Григоровичу, Ви належите до тих щасливих вибранців Провидіння, котрі мають великий дар, але і ще більший обов'язок до свого краю, як це Ви кажете у Вашій поемі "Тризна":—(деклямує патетично).

"Цей Божий дар
Принести треба Батьківщині,
Поставить треба під удар..."

(сердечно стискають один одному руки).

ВАРВ.: (підходить до Шевченка). Я нічого не можу Вам сказати, але моє серце переповнене такою радістю і любов'ю до всього світу і до всього гарного. Коли Глафіра продасть свою першу гарну картину, то за ці гроші ми замовимо золоте перо і подаруємо його Вам.

ШЕВЧ.: Але золотим пером для мене, дорога Варваро Миколаївно, є Ваші золоті слова...

ТРИФОН: (докладає). Їх ексцеленція Петро Андрієвич Селецький прибули з Київа.

Я В А V I

(Новоприбувші вітаються з товариством, дехто сідає, інші творять кілька груп. На авансцені Селецький, Варвара Репніна і Шевченко).

СЕЛЕЦЬКИЙ: (привітавшись з іншими, вітається з Шевченком)... Дуже, дуже я радий, любий Тарасе Григоровичу, що зустрівся з Вами. А я лише одну думку мав — обговорити з Вами питання опери, яке ми минулого місяця з Вами тут в Яготині дебатовали.

ШЕВЧ.: Так дуже радо, мій добрий Петре Андрієвичу. Але чи дійдемо до згоди, чи знов розійдемося?

ВАРВ.: Це все ще Ви ніяк не зійдетеся про оперу "Мазепа"?

СЕЛЕ.: Так все потрібно звести до цілості.

ШЕВЧ.: Я тему пишу і все у суто українським дусі.

СЕЛЕ.: А леж пам'ятайте, що в ній будуть такі різні елементи, як український, шведський, московський.

ШЕВЧ.: Московського можна і поменше давати.

ВАРВ.: Боюся, що тепер не варто дискутувати цю тему, бо ми даремно всі знов перехвилюємося, як того разу. Петре Андрієвичу, давайте відкладемо це на потім, а тепер... Ви певне привезли з собою якінебудь нові романси і може навіть на слова Шевченка. Присвятимо цей вечір не дискусіям, а музиці.

КЕК.: (підходить до них). Так, так, яка чудова думка.*)

ВСІ: Так, так, послухаємо музику. (Всі сідають, артисти — молодий Репнін або хто інший сідає за п'яно, молода Репніна і Селецький співають — дуети і сольові точки, в разі більшої кількості артистів більше точок).

ВСІ: (плещуть). Дуже добре, браво, браво!!!

КЕК.: (встає) Merci! Merci! C'est delicieux! Але такий чудовий вечір треба прегарно закінчити прогулюю по парку. (Дає руку Репніну, який бере її під руку).

---

*) В разі потреби Глафіра каже, що приведе мадам Рекордон і сестру.

РЕПН.: (встає) Медам, месью. Я пропоную всім перед сном прогулятися у парку.

КАПН.: Дійсно, гляньте, який чудовий місяць. (Бере під руку мол. Репн.). (Всі гості парами виходять. Лишаються на авансцені Варвара і Шевченко).

ШЕВЧ.: А Вам, дорога княжно, мій благородний друже, складаю подяку, як за весь цей чарівний вечір, так і за все, що робите для мене перед Богом і людьми. Завдяки молитвам Вашим і завдяки турботам Вашим я є призначений професором малювання університету в Києві. Глибоко і щиро дякую вам, моя заступнице і захистнице. (Цілує руку Варварі).

ВАРВ.: (схвильовано). Вірте мені, дорогий Тарасе Григоровичу, що я понад міру щаслива цій добрій новині, яку я чую від Вас, і дякую Богу за це разом з Вами. Але не дякуйте мені, дорогий друже, моя роля у тім, що було зроблено в цій справі така незначна. Ваші друзі і прихильники Вашого таланту, мій дорогий приятелю, клопоталися за Вас, а Господь благословив це святе діло. А я . . . я лише молилася Богу за Вас.

ШЕВЧ.: Бачу, дорога Варваро Миколаївно, що Ви як янгол молилися і всім помагали. Не даром ціле Ваше село зве Вас святою. Молюся і я за Вас. Чим можу Вам віддячити за все, все добро що Ви для мене зробили, моя дорога Егеріє. Оце складаю до Ваших рук мою поему, яку наслідуюся Вам присвятити, а це присвята, яку дозвольте прочитати Вам зараз. (розгортає зшиток і читає):

“ Душа з призначенням високим
Любить повинна і страждать
Натхнення дар святий глибокий
Сльозами мусить поливать.

Для Вас це зрозуміле слово
Для Вас я з радістю зложив
І світові мої окуви
Й вогонь душі . . . І знова, знова
Я сльози в згуки перелив.

Ваш добрий ангел осінив
Мене безсмертними крилами
І тихоструйними словами
Про рай знов спогад розбудив”.

(Шевченко простягає Варварі свою поему, яку вона бере і притискає до серця).

ВАРВ.: (схвильовано) Дайте мені Ваше чоло, мій любий друже, мій дорогий Тарасе Григоровичу. (цілує його в схилену над її рукою голову).

ШЕВЧ.: Ваша прекрасна і світла душа, мій дорогий благородний друже, була для мене завжди промінем надхнення і буде назавжди освілювати своїм горячим і яскравим світлом мої спогади.

ВАРВ.: (Обома руками стискаючи його руку). Ні, дорогий Тарасе Григоровичу, я не можу бути Вашою музою, бо я лише ліра з півваними струнами, за винятком одної — струни християнської любови.

ШЕВЧ.: Ах, з того часу як я пізнав Вас, Варваро Миколаївно, Ви були і є моєю Егерією, моєю музою, мій добрий і єдиний друже.

ВАРВ.: Ні, не кажіть так, не гнівіть Бога. Вас всі люблять, всі бажають Вам успіху, всі захоплюються Вашим генієм. Але я зокрема палко вірю в те, що Ви досягнете високої цілі і хочу від всієї душі, аби Ви для всіх були великим і славним.

ШЕВЧ.: Дякую, дякую від всього серця, дорога Варваро Миколаївно.

ВАРВ.: І перш за все вірте і пам'ятайте, Тарасе Григоровичу, що Ваша Муза не земна, а небесна, що вона крилата і прекрасна як перемога.

(З саду доноситься хоровий спів народної пісні, Варвара і Шевченко прислухаються до пісні і коли вона затихає, Варвара говорить з надхненням).

ВАРВ.: Хай благословення Боже буде на Вас, Великий Сину великого народу!! (Обоє виходять під руку помалу в парк).

(входить Трифон, гасить свічки, на сцені темнійше).

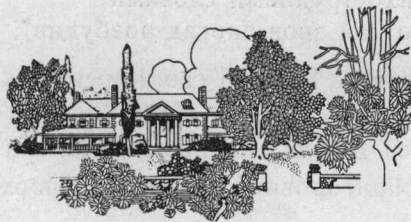
ТРИФОН: Дійсно, це наш новий пророк. Як він прийшов, все село збіглося до нього, щоб хоч побачити. А тут все наше найліпше козацьке панство вітає його. А як він пише!... Я слухав і сльози так і лилися. (піднімає папери). О, це певне Тарас Григорович згубили, та чеж його вірш. (бере свічку і читає).

“Мені однаково чи буду

Ох неоднаково мені”.

Так, так, не однаково нашому краю, як його окрадуть з усіх тих людей, що можуть його вести до слави і волі.

(Завіса тихо спадає).

НОВА ЦІНА

8-00